

Kädentaitajat ^{4H}

luonnossa

Ohjaajan opas

SISÄLLYSLUETTELO

Painetaan lehtivihreällä kortteja	4
Pajunkissarasia	8
Risusydän	12
Käpyköynnös	16
Sammalpallo	20
Kasvimaan kiviopasteet	24
Laivat-mobile	28
Pannunalunen pajusta	32
Mustikkaluuta	36
Extra: Nokipainanta	40
Näyttely pystyy!	44

4H

Ohjeet: Johanna Kivelä
Toimitus: Marika Sarha
Kuvausjärjestelyt: Ann-Marie Hagman, Marika Sarha
Kuvat: Tiina Rinne
Taitto: Tiina Rinne
Paino: Grano
Suomen 4H-liitto 2021

Ohjaajalle

Kädentaitajat luonnossa -teemakerhossa tehdään kerhon nimen mukaisesti käsitöitä ja askarteluja luonnonmateriaaleista.

Luonnonmateriaalien käyttö on kierrätysmateriaalien tavoin ekoteko! Uusien tehdasvalmisteisten tuotteiden valmistukseen käytetään luonnonvaroja. Tarvitaan sähköä, vettä ja monia erilaisia raaka-aineita, jotta saadaan valmistettua uusia tuotteita ihmisten käyttöön. Kuljetus, valmistus ja pakkaukset saastuttavat luontoa.

Luonnosta saatavat materiaalit eivät saastuta. Kerhokäsitöiden luonnonmateriaaliroskat maatuvat hyvin kompostissa ja luonnossa, jos mukana ei ole vieraita aineita, kuten liimaa. Materiaalit löytyvät yleensä helposti läheltä ja ovat uusiutuvia. Tilalle kasvaa aina uutta! Osa luonnonmateriaaleista uusiutuu kuitenkin niin hitaasti, että niiden keräämisessä on käytettävä harkintaa.

Luonnonmateriaaleja kerätessä pitää huomioida myös jokamiehenoikeudet. Niillä tarkoitetaan oikeutta käyttää luontoa siitä riippumatta, kuka alueen omistaa. Jokamiehenoikeudella saat esimerkiksi poimia luonnonmarjoja, sieniä ja rauhoittamattomia kasveja. Huomioithan, ettet saa esimerkiksi kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita, ottaa kuivunutta tai kaatunutta puuta tai ottaa sammalta tai jäkälää ilman maanomistajan lupaa.

Oppaassa esitellyissä ohjeissa luonnonmateriaalia käytetään monipuolisesti, mutta jätetään myös tilaa valmistettavien suunnittelemiseen oman näköisiksi saatavilla olevien materiaalien mukaan. Esimerkiksi mobilen voi valmistaa monin tavoin ja monista eri materiaaleista. Pajunkissarasian voi valmistaa myös kävyn suomuista. Kiviopasteisiin voi maalata mitä vain! Luonnonmateriaalien kanssa luovuudessa on vain taivas rajana. Huomaathan, että voit vaihtaa tehtävien järjestystä. Jos esimerkiksi vuodenaika sitä vaatii, voit korvata tehtävän toptehtavat.fi-sivuston toisella luonnonmateriaali-aiheisella tehtävällä.

Oppaan tehtävät valmistuvat yleensä yhdellä kerhokerralla. Jokaisen tehtävän kohdalla on mainittu suuntaa antava valmistusaika. Se, millainen ryhmäsi on, vaikuttaa kuitenkin käytettyyn aikaanjoskus ajan kulumisen yllättää! Jos ryhmä on suuri tai osallistujat teemakerhon pienimmästä päästä, mieti, miten voisit helpottaa suurimpien tehtävien tekoa. Tee oppaan käsityöt ja kokeile varsinkin ajatustyötä vaativien tehtävien tekoa ensin itse, niin osaat ennakoida ryhmäsi ajan kulumisen ja ongelmakohdat.

Pitäkää hauskaa, Kädentaitajat!

Kenelle:
3. – 6. lk

Kerhokerrat:
10

Kerran kesto:
1,5 – 2 h

TOP 4H
Tekemällä oppii parhaiten.

Painetaan lehtivihreällä kortteja

Kasvien lehtiä voi käyttää monin tavoin askartelussa. Prässättyinä ja kuivattuna niistä voi valmistaa kauniin kasvion ja kortteja. Tuoreina lehdet sopivat kankaanpainantaan leimasintekniikalla, tai kuten tässä tehtävässä, kuvansiirtotyyppiseen painamiseen vasaraa hyväksi käyttäen.

Kokeilkaa painamiseen erilaisia lehtiä! Parhaimpia ovat irtonaiset lehdet, joissa ei ole mukana kasvin vartta. Kasvin varsi on usein mehevä, joten sitä käytettäessä väri leviää rumasti. Myös jotkin kukkien terälehdet jättävät kauniin jäljen.

Pohdittavaa

Tunnistatko tehtävään poimittuja kasveja? Löydätkö esimerkiksi voikukan, koivun tai piharatamon?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Painetaan lehtivihreällä kortteja
(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Puunlehtihahmot
(Metsäkäsityön lumoissa -teema)

Valmistelu

Poimi lehdet kerhokerralle ja hanki muut materiaalit. Vaihtoehtoisesti voitte lasten kanssa poimia kasvit kerhopaikan läheisyydestä, mikäli se on mahdollista. Muista varata silloin keräämiseen ylimääräistä aikaa. Suosittelemme, että kokeilet tekniikkaa etukäteen.

Kerhon aloitus

Mikäli on ensimmäinen kerhokerta, esittelen itsesi ja kerhopaikka lyhyesti. Pidä nimenhuuto, anna kaikkien paikalla olevien esittäytyä vuorolaan ja kertoa vaikka omista lempikäsitöistään. Keskustelkaa luonnosta ja jokamiehenoikeuksista. Jutelkaa kerhon tavoista ja säännöistä sekä kerhonaikana tehtävistä käsitöistä.

Ja sitten käsitöitä tekemään

Alusta tekeminen kertomalla, mitä on lehtivihreä. Näytä tekniikka. Mikäli lapsia on enemmän, vasaralla työskentely voidaan tehdä pienryhmissä. Huomioi työturvallisuus ja auta tarvittaessa erityisesti ryhmän pienimpiä.

Lopuksi keskustellaan

Kerhon lopuksi keskustella tekemisestä. Mikä oli vaikeaa, mikä oli helppoa? Löytyykö kortteista tuttuja kasveja, esimerkiksi voikukan, koivun tai piharatamon lehtiä?

Muistiinpanoja

TOP 4H

Tekemällä oppii parhaiten.

Ruohotahrat vaatteissa on kesällä tuttu harmi. Tahra on klorofylliä eli lehtivihreää. Se on kasvien vihreä väriaine, jolla on keskeinen rooli fotosynteesissä eli yhteyttämisessä. Kasvit eivät voi elää ilman sitä. Ohjeessa lehtivihreää käytetään korttien painamiseen. Painaminen onnistuu aina, kun on saatavilla vihreitä ja tuoreita kasveja.

Painetaan lehtivihreällä kortteja

Aika: 20–30 minuuttia

Taitotaso: ● ○ ○

Materiaalit: tuoreita kasvien lehtiä, vasara, korttipohja tai kartonkia, akvarellipaperia tai muuta valkoista paperia, puikkoliimaa, kopiopaperia tai muuta suojapaperia, koristenauhaa, sakset

1. Kerää luonnosta kasvien tuoreita lehtiä.
2. Jos teet korttipohjan itse kartongista, leikkaa se sopivaan kokoon ja taita kaksin kerroin avattavaksi kortiksi. Voit käyttää myös valmista korttipohjaa.
3. Leikkaa akvarellipaperista korttipohjaasi sopivan kokoinen pala.
4. Aseta akvarellipaperista leikkaamasi pala pöydälle. Aseta sen päälle kasvinlehti.
5. Ota kopiopaperiarkki tai muu suojapaperi ja aseta se akvarellipaperin ja lehden päälle varovasti. Tarkista, että lehti pysyy oikeassa kohdassa ja suorana.
6. Pidä suojapaperia paikallaan ja naputa kevyesti vasaralla paperin läpi kasvin lehteä kauttaaltaan.
7. Nosta suojapaperi pois ja irrota lehti varovasti, jos se on tarttunut akvarellipaperiin.
8. Liimaa painamasi akvarellipaperi puikkoliimalla korttipohjaan.
9. Sido halutessasi korttiin vielä koristenauha.

Pajunkissarasia

Pajunkissat ovat pajun pehmeitä kukintoja, jotka aukeavat pajun oksiin. Ne ilmestyvät oksiin ennen lehtien puhkeamista lumien sulaessa. Suomessa pajunkissoja pidetään kevään merkinä. Löydät pajuja erityisesti purojen, oijen ja pienten jokien varsilta. Pajunoksien kerääminen ei kuulu jokamiehenoikeuksiin.

Paju on notkea ja taipuisa materiaali. Sitä käytetään paljon punontaan. Pajun tutumpi käyttötarkoitus on kuitenkin pääsiäisaskartelu. Pajunkissaoksia kerätään maljakkoon koristeeksi tai virpomavitsojen materiaaliksi. Jos jätät maljakosta veden pois, voit nauttia pajunkissakimpusta koko kevään.

Pohdittavaa

Mitä kaikkea pajunoksista tai pajunkissoista voisi askarrella?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Pajunkissarasia

(Kädentaitajat tuunaavat -teema)

Maisemalaatikko

(Ympäristötaidetta-teema)

Valmistelu

Varaa kerhokerralle materiaalit. Kokeile rasian koristelua etukäteen, jotta voit varautua erilaisiin tilanteisiin.

Kerhon aloitus

Esittele käsityö, jonka aiotte tehdä, ja keskustelkaa pajusta oppaan mukaisesti. Missä ovat lähimmät pajupuskat? Kuka on tehnyt edellisenä pääsiäisenä virpomisvitsoja, mitä kaikkea oksista voisi askarrella?

Ja sitten käsitöitä tekemään

Näytä kerholaisille, miten rasia koristellaan. Lapset voivat suunnitella ja koristella omat rasiansa annetuilla materiaaleilla ohjeiden mukaan. Auta tarvittaessa.

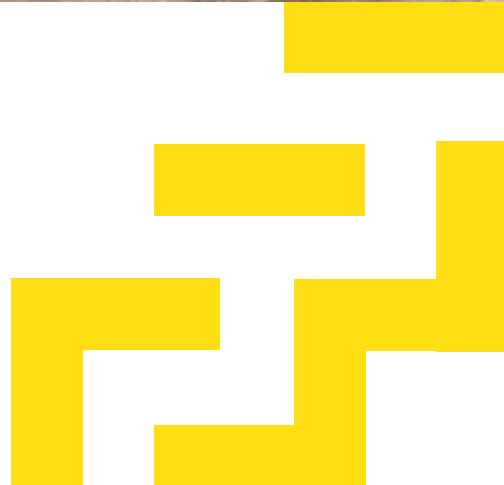
Lopuksi

Jokainen esittelee rasiansa ja kertoo, mitä siellä voisi säilyttää. Keskustellaan siitä, millaista tekeminen oli.

Muistiinpanoja

Pajunkissoja voi käyttää askartelumateriaalina erilaisten pienten rasioiden päällystämiseen. Lopputuloksena on silkkinen, kissan turkkia muistuttava pinta. Voit kokeilla rasioiden pintaan myös muita luonnonmateriaaleja, kuten kuusenkävyn suomuja, auringonkukan siemeniä tai pieniä kiviä. Jos rasiat päällystetään kävyn suomuilla, huomioi, että niiden irrottamiseen menee aikaa.

Pajunkissarasia

Aika: 45 minuuttia (sisältäen rasian maalaamisen ja kuivaamisen hiustenkuivaajalla)

Taitotaso: ● ● ○

Materiaalit: pahvinen, pieni kannellinen rasia, akryylimaalia, sivellin, Erikeeper-liimaa, pajunkissoja

1. Valitse pienehkö kannellinen rasia. Jos haluat, voit maalata rasian akryylimaalilla.
2. Irrota pajunkissat oksista.
3. Pursota liimaa rasian kannen päälle ja asettele pajunkissat liimaan vieriviereen.
4. Täytä koko kannen pinta pajunkissoilla.
5. Anna kuivua.

Risusydän

Puiden lepoaikana puissa ei ole lehtiä. Silloin on paras aika risujen keräämiseen. Talvella korjatut risut voidaan säilyttää ulkona. Kesällä ne pitäisi pitää viileässä suojassa. Muistathan, että risujen keräämiseen tarvitaan maanomistajan lupa!

Risuja on käytetty kautta aikojen erilaisten käyttöesineiden materiaaliksi sen edullisuuden ja helpon saatavuuden takia. Siitä on valmistettu mm. luutia, kuramattoja ja koreja. Nykyään se on suosittu materiaali myös erilaisten koristeiden ja puutarhan eläinveistosten materiaalina.

Pohdittavaa

Minkä muun muodon kuin sydämen voisit taivuttaa risuista? Miksi kaarevat muodot ovat helpompia taivuttaa kuin kulmikkaat?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Risusydän

(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Risukori

(Puusta luovasti -teema)

Valmistelu

Oheisessa TOP-tehtävässä valmistetaan risusydän. Valmista mallikappale ja varaa työn esittelyyn materiaaleja, niin voit esitellä tekniikan käytännössä. Hanki materiaalit myös lapsille tai sovi toiminnanjohtajan tai perheiden kanssa niiden hankkimisesta.

Kerhon aloitus

Esittele käsityö, jonka aiotte tehdä. Keskustelkaa risutöistä. Onko joku nähnyt joskus risukranssin tai korin tai jopa tehnyt sellaisen?

Ja sitten käsitöitä tekemään

Näytä lapsille risukranssin työvaiheet. Sitten on lasten vuoro valmistaa risukranssit. Auta tarvittaessa oksien katkaisussa ja taivuttamisessa. Kranssit voi koristella oman mieltymyksen mukaan.

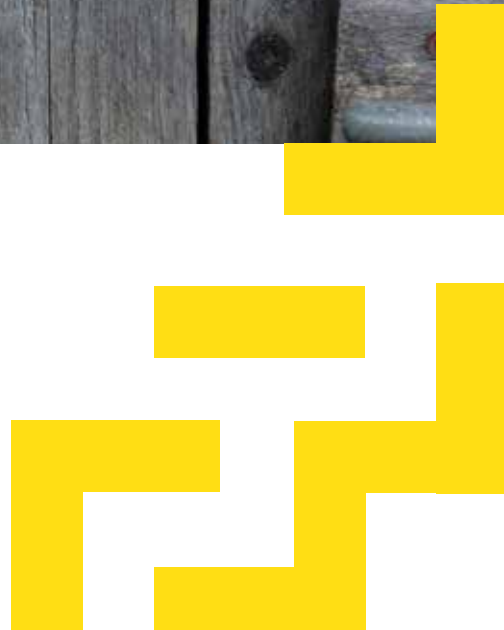
Lopuksi

Jokainen esittelee kranssinsa ja kertoo, millaista tekeminen oli. Minkä muun muodon kuin sydämen voisi taivuttaa risusta?

Muistiinpanoja

Risujen keräämisessä kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että kerää vain ohuita, taipuisia ja tuoreita risuja. Paras on koivunrisu. Kannattaakin pitää silmät auki, josko omassa lähipiirissä olisi kaadettu koivuja. Hakkuupaikoilta saa monesti kerättyä risuja ilmaiseksi.

Risusydän

Aika: 20–30 minuuttia

Taitotaso: ● ● ●

Materiaalit: 10–13 kpl taipuisia koivunrisuja, noin 70–80 cm pitkiä, 0,35 mm paksua rautalankaa kerä, oksasakset, koristenuhaa

1. Tee koivun risuista kimppu niin, että risujen leikatut päät eivät ole aivan tasan keskenään. Voit tehdä tämän myös parityönä, jolloin parista toinen pitää kimppua käsissään ja toinen kiertää rautalankaa kimppun ympärille.
2. Kun kierre on 15–20 cm pitkä ja kimppu pysyy tukevasti kasassa, jaa vapaana olevat risujen latvat kahteen osaan.
3. Lähde kiertämään rautalankaa nyt ensimmäisen, jaetun risukimppun ympärille. Kierrä rautalankaa noin 25–30 cm:n matkalta.
4. Jatka rautalangan kiertämistä edelleen palaten takaisin kimppun haarautumiskohdan.
5. Kierrä rautalanka niin, että pääset kiertämään rautalankaa nyt toisen jaetun kimppun ympärille. Tee kuten edellä eli kierrä rautalankaa 25–30 cm:n matkalta.
6. Jatka rautalangan kiertämistä edelleen palaten takaisin kimppun haarautumiskohdan.
7. Taivuta nyt molemmat haarat sivukautta kaarelle niin, että ne yltyvät kimppun alaosaan asti. Kierrä rautalankaa niin, että kimppun alaosa jää jaettujen risukimppujen väliin.
8. Kierrä rautalankaa edelleen koko matkalta niin, että kaikki risujen latvat kiertyvät tiukalle nipulle.
9. Kierrä rautalankaa tarpeen mukaan vielä taivutettujen osien ympärille.
10. Päättele katkaisemalla rautalanka ja pujottamalla se muutama kertaan muiden lankojen ali ja ympäri.
11. Koristele risusydän koristenuhalla.

4. KERHO- KERTA

Käpyköynnös

Männynkäpy on kasvin emikukinto, joka suojaa siemeniä. Mänty kasvattaa käpyjä kaksi vuotta. Ensimmäisenä vuotena kehittyy pikkukäpy, ja seuraavana vuonna kypsyy varsinainen käpy. Käpyjä kerätään moniin tarkoituksiin: sytykkeeksi, askarteluun sekä metsän uudistustyöhön.

Kävyt ovat myös monen metsäneläimen ravintoa. Suomujen kätköistä kaivetaan öljypitoisia siemeniä. Siemensyöjiä ovat esimerkiksi oravat, käpytikat, käpylinnut sekä metsämyyrät ja -hiiret.

Pohdittavaa

Miten kuusenkäpy ja männynkäpy eroavat toisistaan?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Käpyköynnös

(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Metsäneläimet kävyistä

(Metsäkäsityön lumoissa -teema)

Valmistelu

Valmista mallikappale ja varaa kerhokerralle materiaalit. Käpyköynnöksen tekeminen on helppoa ja nopeaa!

Kerhon aloitus

Esittele käsityö, jonka aiotte tehdä. Keskustelkaa käpyaskartelusta. Miten käpyköynnöksestä voisi tehdä juuri oman näköisen?

Ja sitten käsitöitä tekemään

Eri-ikäiset lapset tekevät köynnöksiä omaan tahtiinsa. Nopeammat voivat tehdä useita erilaisia, erilaisilla koristeilla. Ehkäpä joku innostuu tekemään lisätehtävänä metsäneläimiäkin kävyistä!

Lopuksi

Katsellaan yhdessä käpyköynnöksiä. Eivätkö ne näytäkin komeilta? Keskustellaan tekemisestä ja tuotteesta. Nämä köynnökset on tehty männynkävyistä. Miltä näyttäisi, jos kyseessä olisikin kuusenkäpy?

Muistiinpanoja

Käpylehmät ovat isovanhempien lapsuudesta tuttuja kävyistä tehtyjä leluja, mutta kävyistä saa tehtyä myös erilaisia koristeita. Ohjeessa valmistetaan männynkävyistä köynnös, jonka voi ripustaa vaikkapa joulukuusen koristeeksi. Käpyjen keräämiseen tarvitset maanomistajan luvan. Muistathan, että vasta poimittujen käpyjen suomut saattavat olla tiukasti toisissaan kiinni, mutta ne aukeavat kuivuessaan.

Käpyköynnös

Aika: 35 minuuttia

Taitotaso: ● ○ ○

Materiaalit: 10 kpl kuivia männynkäpyjä, tervanarua tai kierteistä juuttinarua 130 cm, puuhelmiä

1. Pujota naruun helmiä.
2. Käännä halutusta kohdasta narun kierre auki niin, että saat jaettua narun säikeet noin 5 cm:n matkalta kahteen osaan.
3. Pujota männynkäpy narun säikeiden väliin. Narun säikeet kulkevat kävyn suomujen välistä ja kiinnittävät kävyn naruun. Käännä narun kierre takaisin kiinni.
4. Pujota taas naruun helmiä.
5. Jatka, kunnes kaikki kävyt ja helmet on pujotettu naruun.
6. Sido narun päät niin, etteivät helmet pääse irtoamaan.

5. KERHO- KERTA

Sammalpallo

Sammal saa tarvitsemansa ravinteet ilmasta, vedestä ja maasta. Siltä kuitenkin puuttuvat veden haihtumista estävät rakenteet. Siksi sammal kuivuu helposti. Rutikuiva sammal voi kuitenkin herätä "kuivahorroksesta", kun se saa vettä.

Suomessa on jopa 900 erilaista sammallajia. Yleisin sammal on kynsisammal, sillä se muistuttaa hieman kissankynttä. Missä sinä olet nähnyt sammaleita? Miltä niiden päällä kävely tuntuu?

Pohdittavaa

Mitä jokamiehen oikeuksilla tarkoitetaan? Saako sammalta kerätä ilman maanomistajan lupaa?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Sammalpallo

(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Kaarnasydän

(Puusta käsin -teema)

Valmistelu

Valmista mallikappale ja varaa kerhokerralle materiaalit. Huomioi, että keräät sammalta maanomistajan luvalla siten, että keräät aina vain vähän yhdestä paikasta. Sammal uusiutuu hitaasti. Mikäli on tarpeen, säilytä kerättyä sammalta muovipussissa jääkaapissa, jottei se kuivu.

Kerhon aloitus

Esittele käsityö, jonka aiotte tehdä. Miltä sammal tuntuu? Näyttääkö sammal aina samalta? Kerro jokamiehen oikeuksista. Keskustele lasten kanssa, saako sammalta kerätä ilman maanomistajan lupaa.

Ja sitten käsitöitä tekemään

Näytä lapsille sammalpallon valmistamisen työvaiheet. Sitten on lasten vuoro! Auta tarvittaessa. Pallot voi koristella oman mieltymyksen mukaan.

Lopuksi

Katsellaan yhdessä valmistettuja sammalpalloja. Keskustellaan tekemisestä ja tuotteesta. Mikä oli vaikeaa? Mikä oli helppoa?

Muistiinpanoja

Sammal on monipuolinen. Kansanlääketieteessä kuivattua rahkasammalta on käytetty esimerkiksi haavojen hoitoon ja verenvuodon pysäyttämiseen. Sammalmätäs kelpaa myös juomaveden lähteeksi ja vessapaperiksi! Käsitöissä sammaleesta saa kauniita kukka-asetelmia, kransseja ja sammalpalloja.

Sammalpallo

Aika: 10 minuuttia

Taitotaso: ● ○ ○

Materiaalit: sanomalehtiä, vettä, sammalta noin 25 x 25 cm:n kokoinen pala, 0,35 mm paksua rautalankaa kerä, helmiä, koristenauhaa, sivuleikkurit

1. Irrota sanomalehdestä kaksi aukeamaa ja kastele ne hyvin vedellä.
2. Rutista sanomalehtipaperi tiiviiksi palloksi.
3. Aseta sammalmatto pöydälle juuret ylöspäin.
4. Aseta sanomalehtipallo sammaleen päälle keskelle.
5. Käännä varovasti sammalmatto pallon ympärille ja kierrä ohutta rautalankaa ympärille.
6. Kierrä rautalankaa pallon ympäri, jotta sammal pysyy tukevasti paikallaan.
7. Katkaise rautalanka ja päättelö pujottamalla muiden lankojen lomitse. Halutessasi voit tehdä rautalangasta ripustuskoukun.
8. Voit koristella sammalpalloa kiertämällä sen ympärille rautalankaan pujotettuja helmiä tai kietomalla koristenauhan pallon ympäri.
9. Säilytä sammalpalloja mieluiten ulkona viileässä ilmassa. Jos sammal kuivuu, voit suihkutella sitä vedellä.

Kasvimaan kiviopasteet

Keväisin kasvimaan täyttävät monet eri viljelylajikkeet. Heti siementen istutuksen yhteydessä kannattaa merkitä tarkkaan, mitä missäkin kasvimaan osassa kasvaa. Näin opit tunnistamaan kasvit jo pienistä taimista alkaen!

Kasvimaan opasteiksi valmistetaan usein puusta pieniä kylttejä. Maalatut kivet ovat paljon monikäyttöisempiä: kirjoituksen lisäksi voit maalata niihin kauniin kuvan istutetusta kasvista. Kivet toimivat myös koristeina kasvukauden jälkeen.

Pohdintaa

Mitä kaikkea kiviin voisi maalata? Missä voisit käyttää maalattuja kiviä?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Kasvimaan kiviopasteet

(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Keijujen puutarha

(Metsäkäsityön lumoissa -teema)

Valmistelu

Valmista mallikappale ja varaa kerhokerralle materiaalit.

Kerhon aloitus

Esittele kasvimaan kiviopasteet. Kuinka monella on kotona kasvimaa? Mihin muuhun tarkoitukseen voisi maalata opasteen, jos kasvimaata ei ole?

Ja sitten käsitöitä tekemään

Näytä, miten maalataan. Lapset aloittavat käsityön tekemisen suunnittelulla: Millaisia opasteita oma kasvimaa tarvitsee? Maalattavan kuvan luonnoksen voi vaikka hahmotella aluksi paperille.

Lopuksi

Katsellaan ja tarkastellaan valmistuneita kasvimaan kiviopasteita. Mitä kasveja kivistä löytyy?

Muistiinpanoja

TOP 4H

Tekemällä oppii parhaiten.

Kasvimaan kiviopasteet ovat kuin taideteoksia. Ne pysyvät myös tavallisia opasteita paremmin paikallaan! Kivien maalaamiseen käyvät maalit, jotka eivät ole kuivuttuaan vesiliukoisia. Kestävyyttä voi lisätä halutessaan lakan avulla.

Kasvimaan kiviopasteet

Aika: 20–30 minuuttia/kivi

Taitotaso: ● ○ ○

Materiaalit: keskikokoinen, sileäpintainen luonnonkivi, akryylimaalit, siveltimiä, vesikuppi ja vettä, (spraylakkaa)

1. Pese kivi hiekasta ja muusta liasta. Kuivaa esimerkiksi paperilla.
2. Maalaa kiveen valitsemallasi värillä pohjamaali. Voit maalata joko koko kiven tai vaan osan siitä.
3. Maalaa pohjamaalin päälle kuva haluamastasi viljelykasvista.
4. Anna kuivua.
5. Jos haluat lisää kestävyyttä, voit suihkuttaa lopuksi päälle kirkkaan spraylakan. Lakka antaa maalaukselle lisäsuojaa.

Laivat-mobile

Kun kuivuneesta puusta irtoaa kuori ja sen pinta harmaantuu kauniisti, sitä kutsutaan kelopuuksi. Voit löytää harmaita, ikaikaisen näköisiä keppejä kivikoilta jäkälämattojen päältä tai kuivista kangasmetsistä. Toisinaan myös järven tai meren rannoilla näkyy kauniita ajopuita.

Kelopuut sopivat keveytensä vuoksi mobileen. Mobilella tarkoitetaan rakennelmaa, joka liikkuu herkästi esimerkiksi ilmavirran vaikutuksesta. Mobilea käytetään ikkunakoristeena. Monet vauvat ja taaperot rakastavat myös mobilen liikehinnän katselemista. Usein mobileja näkeekin pienokaisten sängyn yläpuolella.

Pohdittavaa

Oletko nähnyt metsässä suuria, vielä pystyssä olevia kelopuita?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Laivat-mobile

(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Mobile

(Ympäristötaitetta-teema)

Valmistelu

Valmista itse Laivat-mobile ja varaa ryhmälle materiaalit. Voit pyytää myös kerholaisia tuomaan kaikenlaista kaunista ja kivaa materiaalia koristeeksi, esimerkiksi nauhoja, keppejä ja kiviä.

Kerhon aloitus

Esittele Laivat-mobile ja kerro yleisesti, kuinka mobile valmistetaan. Suunnitelkaa omat työt..

Ja sitten käsitöitä tekemään

Aloittakaa mobilen valmistaminen. Laivat-mobilen ohje on suuntaa antava. Valmiiden käsitöiden ulkonäkö riippuu täysin käytettävissä olevista materiaaleista.

Lopuksi

Katsellaan valmistuneita mobileja. Kerrataan kokemuksia. Millaisia kelopuun palasia mobi-leista löytyy? Onko joku nähnyt metsässä suuria, vielä pystyssä olevia kelopuita?

Muistiinpanoja

Harmaantuneet kepit ovat kauniita erilaisissa kukka-asetelmissa, mutta niitä voi käyttää myös askartelumateriaalina. Tässä ohjeessa keloontuneista kepeistä rakennetaan mobile, jonka voi ripustaa ikkunaan tuomaan merellistä tunnelmaa.

Laivat-mobile

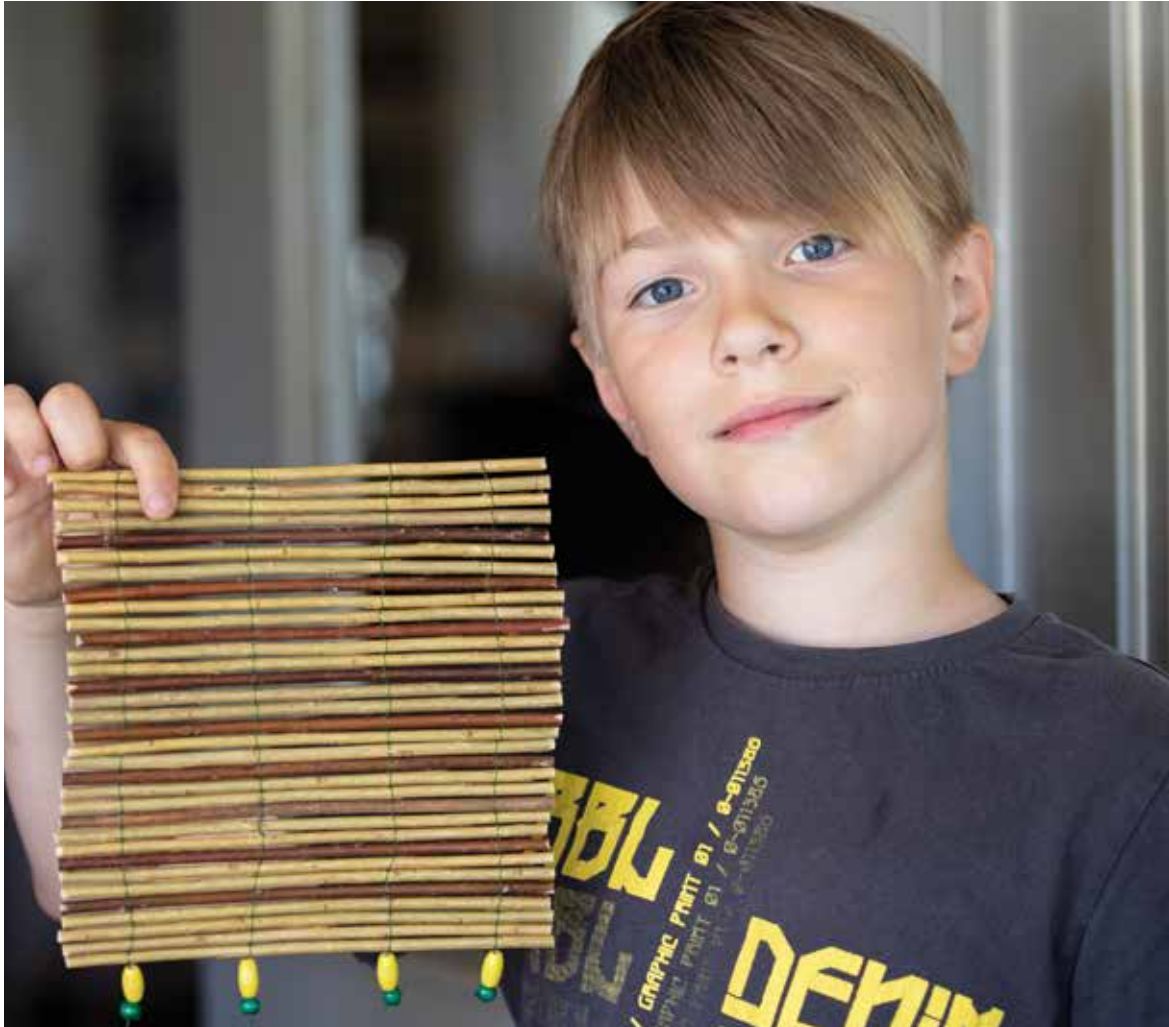
Aika: 30 minuuttia

Taitotaso: ● ○ ○

Materiaalit: noin 40 cm pitkä puukeppi runkoa varten, noin 10 cm pitkiä keppejä laivanrunkoja varten, juuttinarua tai tervanarua, vanhaa tapettia tai muuta kuviollista paperia, Erikeeper-liimaa, sakset (saha, jos keppejä tarvitsee sahata).

1. Jos luonnosta löytämäsi kepit ovat liian pitkiä, sahaa ne sopivan pituisiksi.
2. Ota pitkä keppi mobilen runkoa varten ja sido siihen laivojen ripustusta varten narut.
3. Sido narujen toiseen päähän 10 cm:n puukepit laivan runkoja varten. Siirrä sidonta-kohtaa niin, että saat kepit pysymään vaakatasossa.
4. Leikkaa narusta 70–100 cm pitkä pätkä ja sido se ripustusnaruksi runkokepin päihin.
5. Leikkaa tapetista tai paperista kolmion muotoiset laivojen purjeet.
6. Taita purje pystysuunnassa keskeltä kaksin kerroin, oikaise paperi takaisin suoraksi. Pursota liimaa taitekohtaan.
7. Paina laivan yläpuolelta naru kiinni purjeen liimaan ja pidä hetki sormillasi puristuksessa. Kun purje tarttuu kiinni naruun, toista sama muille laivoille.
8. Anna kuivua rauhassa pöydän päällä.
9. Ripusta mobile.

Pannunalunen pajusta

Paju on hyvin nopeakasvuinen. Paju on kestävä ja liotettu paju taipuisaa. Useimmista pajulajikkeista voi valmistaa myös pajupillin. Nopeakasvuisuutensa vuoksi pajua hyödynnetään myös energiapuuna.

Pajua käytetään perinteisesti erilaisten korien ja muiden punottujen tuotteiden valmistamiseen. Yleensä punontaan käytetään vedessä liotettua notkeaa pajua, mutta pajualustaan tarvitset kuivatettua materiaalia. Jos käytät tuoretta pajua, voi sidonta jäädä kuivumisen jälkeen löysäksi.

Pohdittavaa

Oletko soittanut tai kuullut soitettavan pajupillää?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Pannunalunen pajusta
(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Pajukranssi
(Puusta luovasti -teema)

Valmistelu

Valmista Pannunalunen pajusta -mallikappale. Varaa kerhokerralle materiaalit. Muista, että pajunoksien on oltava kuivia!

Kerhon aloitus

Keskustelkaa siitä, millainen on paju. Esittele pannunalunen. Näytä, miten valmistaminen tapahtuu.

Ja sitten käsitöitä tekemään

Ottakaa lasten kanssa materiaalit esille ja aloittakaa pannunalusen valmistaminen. Auta tarvittaessa.

Lopuksi

Katsellaan yhdessä valmistettuja pannunalusia. Jokaisen käsityö on aivan erilainen, hieno ja omannäköisensä! Keskustellaan taas tekemisestä ja tuotteesta. Mikä oli vaikeaa ja mikä helppoa?

Muistiinpanoja

Tässä ohjeessa valmistetaan pannunalunen pajusta. Pieni työ voi olla myös lasinalunen. Tekniikka mahdollistaa myös isompien töiden valmistamisen. Ehkä ryhmässä joku haluaa ja ehtii tehdä tabletin tai kaitaliinankin!

Pannunalunen pajusta

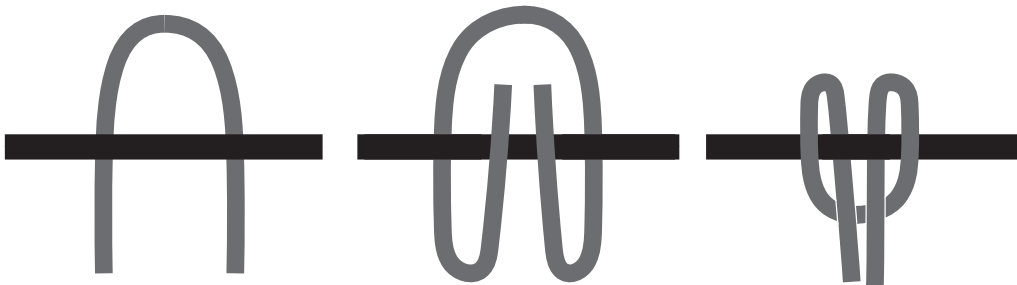
Aika: 45 minuuttia

Taitotaso: ● ● ○

Materiaalit: tasapaksua kuivaa pajua, 20 cm pitkiä pätkiä 25–30 kpl, juutti- tai pellavanyöriä tai ohutta rautalankaa, sakset, oksasakset, mitta, maalarinteippiä, (helmiä).

1. Leikkaa pajusta oksasaksilla 20 cm:n mittaisia pätkiä. Tarvitset pätkiä 25–30 kpl.
2. Leikkaa pajujen sitomista varten kaksi 120 cm pitkää narua.
3. Taita naru kaksin kerroin ja sido se keskikohdasta ryijysolmulla (kuva ohessa) ensimmäisen pajun reunaan, noin 3 cm:n päähän pajun päästä.
4. Sido toinen naru ryijysolmulla pajun toiseen päähän, noin 3 cm:n päähän pajun päästä.
5. Helpottaaksesi sitomista teippaa ensimmäinen paju maalarinteipillä päistään pöytäan kiinni.
6. Ota uusi paju ja sido se niin, että paju jää aina narujen väliin. Yksinkertainen solmu riittää pajujen väleihin, käytä umpisolmua vasta työn reunassa. Jos käytät sidontaan ohutta rautalankaa, kierrä lankoja itsensä ympärille muutama kerta. Jatka, kunnes pannunalunen on halutun mittainen.
7. Viimeistele työ leikkaamalla ylimääräiset nyörit lyhyiksi.
8. Halutessasi voit pujottaa väleihin tai päättelykohtaan helmiä koristeeksi.

Ryijysolmu

1. Aseta kaksinkertainen naru pajun taakse.
2. Pujota narun päät pajun takaa kurkistavasta lankalenkistä sisään.
3. Kiristä solmu narun päistä vetämällä.

Mustikkaluuta

Mustikka on yleisimpiä metsäkasvejamme. Se viihtyy tuoreessa kangasmetsässä. Vihreinä talven yli säilyvät varvut ovat tärkeää ravintoa talvella mm. poroille, jäniksille ja hirville. Mustikka varistaa lehtensä syksyllä. Sitä ennen se saa punakeltaisen syysvärityksen.

Mustikanvarpuja käytetään monien muiden luonnonmateriaalien tavoin erilaisissa kransseissa ja asetelmissa. Ne antavat kaunista väriä askarteluihin myös lehdettömään aikaan. Ikkivihreänä mustikka säilyy ja kestää hyvin erilaisissa koristeissa.

Pohdintaa

Kuuluuko mustikoiden kerääminen jokamiehen oikeuksiin? Entä kuuluuko mustikanvarpujen kerääminen?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Mustikkaluuta

(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Pikkuluuta

(Pääsiäinen - muna vai kana)

Valmistelu

Valmista mallikappale ja varaa kerhokerralle materiaalit. Mikäli mustikanvarpuja on vaikea saada koko ryhmälle, valmistakaa pikkuluuta risusta.

Kerhon aloitus

Esittele mustikkaluuta ja keskustelkaa mustikasta. Miksi erityisesti entisaikoina tehtiin luutia luonnonmateriaaleista? Millaiseen siivoamiseen mustikkaluuta soveltuu?

Ja sitten käsitöitä tekemään

Näytä mustikkaluudan valmistaminen lapsille. Jokainen voi aloittaa oman luudan tekemisen. Näytä tarvittaessa mustikkaluudan sidoksen sitominen uudestaan ja auta lapsia tarvittaessa.

Lopuksi

Katsellaan yhdessä valmistettuja luutia. Mikä oli vaikeaa ja mikä helppoa? Kuuluuko mustikoiden kerääminen jokamiehen oikeuksiin? Entä kuuluuko mustikanvarpujen kerääminen?

Muistiinpanoja

Ennen vanhaan ei ollut käytössä pölynimureita. Roskat lakaistiin pois harjoilla ja luudilla. Nykyaikana luudat ovat mainioita silloin, kun sähköä ei ole käytettävissä: leikkimökissä, rappusilla ja puutarhassa. Ohjeessa valmistettavalla mustikkaluudalla voit lakaista vaikka puutarhapöydältä roskat pois. Ohjetta voit hyödyntää myös saunavihtojen sitomiseen.

Mustikkaluuta

Aika: Alkuvalmistelut 15 minuuttia, valmistus 15 minuuttia

Taitotaso: ● ● ○

Materiaalit: lehdettämiä mustikanvarpuja, reilu metri juuttinarua, sakset

1. Tee mustikanvarvuista kimppu käteesi.
2. Ota juuttinarua ja aseta se niin, että narua jää roikkumaan kimpun alapuolelle noin 30 cm ja naru kulkee kimppua pitelevän nyrkin sisällä käden yläpuolelle noin 15 cm:n matkan.
3. Lähde kiertämään käden yläpuolelle jäänyttä narua varpujen varsien ympärille niin, että se kiertyy samalla tiukasti myös varsia pitkin menevän narun päälle.
4. Kierrä narua tiiviiksi kierteeksi kohti varsien alaosaan noin 10–15 cm:n matkan.
5. Kun kierre on sopivan pitkä, sido kierrettävä naru tiukasti yhteen kimpun alaosaan jääneeseen naruun.
6. Sido lopuksi narujen päät, jolloin saat mustikkaluudalle ripustuslenkin.
7. Lopuksi voit halutessasi siistiä saksilla mustikanvarpujen päitä.

10. KERHO-
KERTA

Nokipainanta

Nokipainanta on monipuolinen tekniikka, jota on helppo muunnella vuoden mukaan. Nokipainannassa painoväriä saadaan valmistettua helposti nokeamalla tavallista ruokaöljyä kynttilänliekin avulla.

Ohjeessa on käytetty painovälineenä muovista, pitsikuvioista pöytätablettia. Pitsikuvio on tabletin pinnassa kohokuviona. Yhdestä pöytätablettista riittää painomateriaalia useampaankin erilaiseen kuvioon tai tuotteeseen. Painovälineenä voi käyttää myös esimerkiksi kasvinlehtiä.

Pohdittavaksi

Millä muulla tavoin kangasta tai paperia voi kuvioda painamalla? Muistatko, mikä kankaankuvioinnin tapa esiteltiin aikaisemmin?

Kerhokerralle sopiva TOP-tehtävä

Nokipainanta
(Kädentaitajat luonnossa -teema)

Valmistelu

Varaa kerhokerralle materiaalit.

Kerhon aloitus

Esittele käsityö, jonka aiotte tehdä, ja keskustelkaa nokipainannasta oppaan mukaisesti. Suunnitelkaa oma nokipainanta.

Ja sitten käsitöitä tekemään

Näytä kerholaisille, miten nokipainanta tehdään. Lapset työskentelevät pienissä ryhmissä.

Lopuksi

Jokainen esittelee nokipainantansa. Keskustellaan siitä, millaista tekeminen oli.

Muista turvallisuus!

- Noudata työskentelyohjeita
- Varaa nokityöskentelyyn tarpeeksi tilaa, työpöytä tyhjäksi muista tarvikkeista
- Jos ryhmä on pieni tai lapset hyvin nuoria, tulen käsitteleminen tapahtuu ohjaajan kanssa.
- Älä jätä kynttilää yksin palamaan
- Huolehdi, että lähistöllä on sammutuspeite, jolla voi tarvittaessa tukahduttaa tulen

Muistiinpanoja

TOP 4H

Tekemällä oppii parhaiten.

Nokipainantaa voit tehdä sekä paperille, että kankaalle. Kankaalle painettuna tuote kestää kevyttä pesua, mutta jokaisella pesukerralla kuvio hieman haalistuu. Siksi kannattaakin suosia vaatteiden sijaan esimerkiksi erilaisia pieniä avainpuseja, penaaleja sekä kangaskasseja, joiden pesutarve ei ole niin suuri.

Nokipainanta

Aika: 45 minuuttia minuuttia, valmistus 15 minuuttia

Taitotaso: ● ● ○

Materiaalit: Puuvillainen kangaskassi, avainpussi tai esimerkiksi penaali, muovinen, pitsikuvioinen pöytätabletti tai muovisen pöytäliinan pala, ruokaöljyä (esimerkiksi rypsiöljyä), pöytäkynttilä tai kruunukynttilä, kaakelilaatta, sivellin, talouspaperia, sakset, puhtaita paperiarkkeja.

1. Leikkaa muovisesta pöytätablettista haluamasi muotoinen kuvio, esimerkiksi sydän.
2. Aseta leikkaamasi kuvio puhtaan paperin päälle tasaiselle alustalle.
3. Kaada pieni määrä ruokaöljyä kaakelilaatalle ja levitä se tasaisesti laatan pintaan siveltimellä. Öljyä pitäisi olla niin vähän, ettei se pääse valumaan laattaa kallistellessa vaan se pysyy tiukasti laatan pinnalla. Jos öljyä on liikaa, voit painella ylimääräisen öljyn talouspaperiin.
4. Aseta kynttilä palamattomalle alustalle ja sytytä se.
5. Pidä laatasta kiinni nurjalta puolelta kynttilän päällä niin, että liekki koskettaa laatan öljyttyä pintaa. Liikuttele laattaa, jolloin öljy nokeentuu laajemmalta alueelta ja muuttuu mustaksi.
6. Nosta laatta pöydälle.
7. Ota siveltimellä nokeentunutta öljyä laatan pinnalta ja sivele sillä leikkaamasi kuvion pinta kauttaaltaan. Jos musta öljy ei riitä, voit noeta öljyä lisää työskentelyn aikana.
8. Kun kuvion pinta on kauttaaltaan noetun öljyn peittämä, ota varovasti kiinni reunosta ja käännä kuvio niin että noettu pinta tulee kangasta vasten. Aseta päälle puhdas paperi ja painele varovasti kuviota joka kohdasta.
9. Ota varovasti sekä suoja-paperi että painettu kuvio pois kankaan päältä.
10. Leikkaa halutessasi lisää kuvioita ja toista painanta.
11. Anna valmiin työn kuivua rauhassa.
12. Painovälineet voit pestä työskentelyn loputtua tiskiaineella tai mäntysuovalla.

11. KERHO- KERTA

Näyttely pystyyn

Käsitöitä esitellään usein näyttelyissä. On mukava koota tehdyt tuotteet yhteen ja muistella yhdessä tekemistä. Näyttelyvieraat tutustuvat näyttelyn avulla kerhoon ja kenties saavat itsekin ideoita käsitöiden tekemiseen. Usein vasta näyttelyssä kerholaiset itsekin huomaavat, miten paljon ja monipuolisesti he ovat tehneet erilaisia tuotteita. Osaaminen on karttunut huimasti!

Näyttely suunnitellaan yhdessä. Se voidaan järjestää esimerkiksi kirjastoon tai lähikaupan näyteikkunaan. Joskus paras ratkaisu on pitää näyttely kerhokerran avoimina ovina! Silloin voidaan pitää samalla nyyttärit. Näyttelyä suunniteltaessa on myös sovittava, milloin näyttely puretaan ja työt haetaan.

Pohdittavaksi

Oletko käynyt museossa tai taidenäyttelyssä? Kerro kokemuksistasi! Voitaisiinko sieltä saada ideoita oman näyttelyn toteuttamiseen?

Valmistelu

Päätetään, ketä kutsutaan näyttelyyn. Onko näyttely vain perheille vai kutsutaanko kaikki kaverit ja tuttavatkin? Näyttelyyn kutsumiseksi tehdään juliste, joka voidaan teipata kerhotilan, koulun tai yhdistyksen seinälle tai ilmoitustaululle. Julisteesta voidaan ottaa myös kuva ja jakaa sitä sovitusti kutsuna esimerkiksi 4H-yhdistyksen somekanavissa. Julisteessa on hyvä olla näyttelyn nimi, joka voi olla esimerkiksi Kädentaitajat-ryhmän nimi, sekä näyttelypaikka osoitteineen ja ajankohta.

Näyttely rakentaminen

Tehdyt käsityöt näyttävät paremmille, jos ne on laitettu kauniisti esille. Huolellinen esillepano kertoo myös kunnioituksesta töitä ja tekemistä kohtaan. Kauniiseen esillepanoon voidaan tarvita erilaisia tarvikkeita: pöytäliinoja, tasoja, koukkuja, teippiä ja narua. Tekijöiden nimet voidaan mainita työn yhteydessä tai esimerkiksi julisteessa, joka on otsikoitu: Näyttelyyn osallistuvat.

Avajaiset

Avajaiset ovat lasten töiden kunniaksi järjestetyt juhlat, ja ne voivat olla sellaiset kuin haluatte! Usein avajaisissa on jotain tarjoilua. Kerhonohtaja, toiminnanjohtaja tai kerholainen toivottaa tervetulleeksi näyttelyyn ja kertoo, mistä on kyse. Näyttelyssä voi olla ohjelmaa, esimerkiksi esityksiä, mutta useimmiten keskitytään juttelemaan ja ihastelemaan töitä yhdessä. Näyttelyssä on usein vieraskirja, jonne vieraat voivat laittaa nimensä ja kertoa terveisiä. Näyttelystä voi ottaa myös kuvia ja kertoa siitä omassa WhatsApp-ryhmässä tai vaikkapa yhdistyksen verkko- ja Facebook-sivuilla.

Lopuksi arvioidaan

Kun näyttely on ohi, huolehtikaa, että tilat jäävät siistiksi. Tapahtuman jälkeen voitte myös pohtia, miten se onnistui. Mitä seuraavalla kerralla voisi tehdä toisin?

Muistiinpanoja

Kädentaitajat-näyttelyn suunnittelussa hyödynnetään kerhossa opittuja tuunauksen periaatteita ja mahdollisesti aikaisemmista tapahtumista saatuja oppeja ja kokemuksia. Näyttelyn järjestäminen on kivaa, sillä se on töiden esittelyn lisäksi aivan ryhmän näköinen, oma päätösjuhla!

Kädentaitajat-näyttely

1. Keksikää näyttelylle kiva ja houkutteleva nimi.
2. Etsikää näyttelyn järjestämiseen sopiva tila ja sopikaa tilan käytöstä. Selvittäkää, mitä tapahtuman tiloissa voi tehdä. Minkä pituiseksi ajaksi näyttelytilan voi varata? Millaiset avajaiset siellä voidaan järjestää? Muistakaa, että näyttelyn voi järjestää myös yhdellä kerhokerralla!
3. Voitte tehdä näyttelyjulisteen "Kädentaitajat luonnossa" ja esimerkiksi tiedotetauluja, joissa kerrotaan osallistujat ja se, mitä olette kerhossa tehneet.
4. Miettikää, ketä kutsutaan näyttelyyn. Jos näyttely on avoin, näyttelyjulisteita voi viedä esimerkiksi kouluun, kirjastoon ja kauppojen ilmoitustauluille. Jos näyttely pidetään perheen ja tuttavien kesken, julisteet voivatkin olla kutsukortteja.
5. Suunnitelkaa, miten käsityöt laitetaan esille näyttelyssä. Mitä tarvikkeita tarvitaan esillepanoon? Tiedotetaulut kertovat näyttelyn sisällöstä. Lisäksi tarvitaan ainakin jotain tasoja tai pöytiä.
6. Suunnitellaan avajaiset ja mahdollinen tarjoilu.
7. Sovitaan kerholaisten vastualueet tapahtuman järjestämisessä.
8. Kutsutaan vieraat näyttelyyn.
9. Järjestetään avajaiset sovittuna aikana. Kun avajaistapahtuma on ohi, huolehditaan, että tilat jäävät siisteiksi.
10. Haetaan näyttelyn käsityöt sovittuna aikana.

toptehtavat.fi

**Tällä sivustolla ei tekeminen lopu!
1 000 TOP-tehtävää odottaa sinua vain
parin klikkauksen päässä.**

4H on olemassa lapsia ja nuoria varten. Teemme työtä, jotta jokainen suomalainen lapsi tai nuori löytää omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa, saa onnistumisen kokemuksia ja mahdollisuuden kasvaa täyteen potentiaaliinsa: kestävään elämäntapaan, aktiiviseen työhön ja yrittäjyyteen.

Jokainen lapsi ja nuori on arvokas.

4H

Suomen 4H-liitto

Karjalankatu 2 A, 00520 Helsinki

4HSuomi

4HSuomi

4HSuomi

4HSuomi